

CAL SASTRE DE CASTELLAR DE LA RIBERA EN EL RECORD DE DOLORS PUJOL LASÚS

(Berga, 13 d'agost de 2004)

A Castellar de la Ribera, la llinda de la porta de Cal Sastre (MANVEL PUJOL. MESTRE D CASAS PROPIETARIHO HA FET LO ANI 1783) ha vist passar i traspasar unes generacions que no es dedica-

ren a la pagesia, com era habitual en aquest poblet, sinó que feren de sastres. Llorenç Pujol Sancebrià, nat el 1881, havia après aquest ofici del seu pare i el seu avi, i fou l'últim a exercir-lo en aquesta casa. Era l'any 1925 quan amb la seva muller Rosa Lasús Meya i les dues filles que tenien, la Maria i la Dolores, decidiren anar a viure a Solsona. El trasllat s'efectuà a final d'agost o principi de setembre, fora del curs escolar perquè la Rosa era mestra de Lladurs, i comportà la venda a l'Ajuntament de Castellar de tota la seva propietat. Cal Sastre tenia un camp gran a prop de la Masia que arrendaven per a blat i arbres fruiters, tampoc no hi faltava la font del mateix nom. En el tracte hi intervingué Felip Gaspà Alsina, llavors jutge de Pau del municipi.

Les raons d'aquest canvi de residència foren diverses: d'una banda, hi influí l'estancament de l'ofici de sastre que inicialment havia estat ambulat —els sastres abans anaven a les cases i hi feien vida fins que acabaven la feina que els encomanaven (així fou com el Llorenç conegué

la Rosa, en un desplaçament a la casa de l'Om de Lladurs, on ella s'estava de mestra—; i de l'altra, hi tigué molt a veure la mala entesa amb el rector de la parròquia, que vivia en l'edifici confrontant al seu. Diuen

que aquest també se n'anà de Castellar pel mateix motiu, sense que l'un ho sabés de l'altre; però aquest extrem no ens l'ha pogut confirmar la Dolores Pujol Lasús, de qui hem pres el relat que es transcriu.

La Dolores tenia 5 anys quan se n'anà de Castellar, i la seva germana 12. (Entremig hi havia hagut dos germans que van morir de petits.) Descriu aquests primers anys d'infantesa com els d'una nena un xic entremaliada, romancera per menjar i encaterinada de qui la feia jugar, especialment d'una minyona que donava un cop de mà als seus pares, la Maria del Soler. Recorda el pare cosint a la sala, o a la tarda fent-ho al balcó, si s'esqueia amb l'ajuda de la filla gran, i alguns estris d'aquest ofici com ara una mitja cana i una planxa de carbó (objectes cedits al museu etnogràfic de Solsona); i també la botiga que havia muntat a l'entrada de casa per complementar el seu treball i on venia peces de roba, pa, xocolata, arròs... Pel que fa a la mare, té pre-

Bocins de la nostra història

(D'esquerra a dreta, a la terrassa de Cal Sastre de Castellar a Solsona) Dolors Pujol Lasús, Llorenç Mambrilla Pujol (nebot), Conxita Pujol Belmonte (cosina), Rosa Lasús Meya (mare), Maria Pujol Lasús (germana)

sent que el dilluns se les enduia, tant a ella com a la seva germana, a l'escola de Lladurs –primer situada a l'Om, i després a Cinca–, i en tornaven el dissabte; dijous feien classe per poder tenir lliure el dissabte a la tarda.

Dels avis en té pocs records. L'àvia va morir molt jove, a Oliana, i l'avi (Francisco Pujol) no el va arribar a conèixer; sap que la mort li sobrevingué al cementiri de Castellar arreglant un nínxol, en un temps que ja no feia de sastre. És justament al cementiri de Castellar –al peu de la carretera– on hi ha enterrada la família Pujol mentre visqué en aquesta parròquia. En canvi els pares, finat ell el 1954 i ella el 1966, ja són enterrats a Solsona.

Fent memòria dels oncles, ens parla de Josep Pujol Sancebrià, un germà del pare que havia estat al seminari i que se'n sortí per fer de paleta. Havia treballat en unes figures externes del claustre de la catedral de Solsona abans d'anar-se'n a viure a Barcelona. Només tingué una filla, Conxita Pujol Belmonte, una cosina de la Dolors traspassada ara fa tres o quatre anys. En l'oblit queda el nom del germà de la mare, un militar que havia estat a la guerra de Cuba i amb qui havia conegut, en una estada d'estiu a casa seva, l'entorn matern: la mare provenia d'una casa pairal d'All, un poblet proper a Puigcerdà que formava municipi amb Ger. Això explica que la primera destinació de la Rosa com a mestra

fos a Llivia, un lloc pròxim a aquesta contrada, després del qual la plaça que tingué en propietat fou a l'escola mixta de Lladurs, i ja no se'n mogué.

I tornant a la seva infantesa a Castellar, la Dolors encara ens desgrana petits records de la vida de poble d'aquell temps: la cadireta que tenia expressament per anar el diumenge a missa, la taula que els pares col·locaven a la plaça amb vi, aiguardent i coca el dia de la Festa Major –ella belluguet volent-ho tocar tot–, el ball al so d'un acordió... i fins i tot aquells músics que van venir una vegada de Solsona, i dos o tres captaires que passaven cada mes i per als quals la mare guardava uns cèntims (“pocs perquè hi havia molt poc jornal” –els mestres guanyaven molt poc). També vénen a la memòria moments de joc amb els infants de les cases més properes, Cal Jalmar (tres cases on vivien dues famílies) i Cal Rossinyol, mainada que si anava a estudi no era pas amb el capellà de la parròquia... I a la conversa surt de nou aquell capellà extravagant, un home ja gran que vivia a la rectoria assistit per una majordona, i que era més versat en amonestacions que en sermons: “a nosaltres ens volien fer anar maques i el capellà no ho volia. Llavors era un *pecat molt gros* portar mitjonets...” Tampoc no acceptava que la botiga dels pares estigués oberta el diumenge, únic dia que podien assegurar la concurrència de la gent i aprofitar un dels pocs mitjans de treball que tenien.

Les desavinences quedaren enrere el dia que la seva família menà el carro i l'euga que llavors utilitzaven com a mitjà de transport cap a Solsona. Van comprar una casa del carrer de Llobera que era del farmacèutic Sarri. Hi hagueren de fer obres: ampliaren el primer pis obrint una sala al Vall Calent que aprofitava la paret de

Bocins de la nostra història

la torre de Cal Gelbert (també del farmacèutic), i habilitaren el pis de dalt per a un matrimoni gran que s'hi volia mantenir com a estudiant. L'edifici encara avui és conegut amb el nom de Cal Sastre de Castellar, ja que el pare hi continuà la professió amb mitjans que s'anaven modernitzant de mica en mica.

Un cop a Solsona, els pares van enviar la seva germana gran, que un any abans havia estat interna a la companyia de Maria, a casa d'uns parents de Sallent perquè sortís de casa i aprengués costura, mentre que la Dolors continuà anant a l'escola de Lladurs fins als 12 anys. Només recorda un any passat amb les mares de l'ensenyança, fou quan una noia de Cinca —llor on s'havia traslladat l'escola— agafà el tifus.

Quan arribà el "dimoni de la guerra", com diu la Dolors, se'ls ho va endur tot, tret del que ja havien invertit en la casa de Solsona. El pare fins i tot va estar pres uns divuit mesos titllat de simpatitzar amb els feixistes o grups de dretes. Empresonat primer a Barcelona, va rebre la visita del germà que vivia en aquesta ciutat, l'oncle Josep, i de resultes d'aquesta visita el van processar a ell i tot. Traslladat el pare a Solsona, quan ja havia minvat molt el seu estat de salut, recorda haver acompanyat la mare a visitar-lo a la presó. En aquell temps a la Dolors se li truncaren les possibilitats de continuar estudiant, encara més quan mataren el germà de la mare, l'oncle militar.

Fou en el vaivé dels soldats de la guerra que la seva germana Maria conegué el que havia de ser el seu marit, un noi fill de Burgos i sastre de professió. Es va escaure que aquest fent de soldat va anar a casa del pare per arreglar una màquina de cosir petita que sempre duia al damunt. Acabada la guerra es van casar i tot i que ell havia quedat malalt i va morir molt jove, als 35 anys, van tenir dos fills, el Llorenç que fou missi-

oner a l'Uruguai, i el Joan que formà família a Manresa amb la M. Claustre Riu Mas.

La recordança del seu nebot Llorenç Mambrilla Pujol, mort l'any 1993 als 51 anys, és especialment emotiva per a la Dolors, ja que han coincidit en l'ofici de servir a Déu. El primer com a missioner al poble uruguaià d'Aiguà, on la seva empremta continua present, i ella com a ensenyant en l'orde de les carmelites. La trajectòria vocacional de la Dolors començà el 1945 en marxar de casa per fer el noviciat a Vic, i es confirmà al setembre del 1947 en la professió: ser monja carmelita li ha emplenat la vida, tot i el disgust que va suposar per al seu pare. La primera destinació va ser a Artés, encara com a monja de clausura, on es va estar fins al 1964. L'any següent, havent retornat a Casa Caritat de Vic, va sortir excepcionalment quan el seu nebot Llorenç va cantar missa. Vuit anys després, l'any 1972, se'n va anar a Caldes de Montbui fins al 2002, i ara viu en recés a la comunitat de germanes carmelites de la Caritat Vedruna de Berga. La carrera de mestra se la va treure dins el convent i ha estat a l'ensenyança uns trenta-vuit anys, professió que ja havia viscut de prop amb la mare.